

IV MIEJSCE, SZKOŁY PONADPODSTAWOWE

Julia Pikul, Zespół Szkół im. Marii Konopnickiej w Pyskowicach

„Pod tym niebem, w XX wieku, /życie trudne i prawda niełatwa.”

Cz. Miłosz

Okazuje się, że w wieku XXI prawda jest równie trudna, co doskonale widać na przykładzie Zbrodni Katyńskiej. Wiele już powiedziano i napisano na jej temat, jednak za sprawą coraz to nowych tekstów, powielających radzieckie kłamstwa, znów staje się tematem kontrowersyjnym i aktualnym w niektórych mediach (zwłaszcza rosyjskich). W swojej pracy na podstawie tylko jednego – za to bardzo charakterystycznego dla omawianego zjawiska – artykułu postaram się udowodnić, jak bardzo propaganda w tym wypadku rozmija się z rzeczywistością historyczną.

Wiosną 1940 roku zamordowano ok. 22 tys. obywateli Polski. Zbrodnię tą nazywamy Zbrodnią Katyńską, chociaż oprócz Katynia mordy miały miejsce w Kalininie (dzisiaj Twer), Charkowie, Kijowie i Mińsku. Dokładnie 11 kwietnia 1943 roku Agencja Transocean nadała komunikat o odnalezieniu w Lesie Katyńskim zwłok 10 tys. polskich oficerów.¹ 15 kwietnia 1943 roku radio moskiewskie nadało komunikat Sowinformbiura (Sowieckiego Biura Informacyjnego), oskarżający hitlerowców o dokonanie Zbrodni Katyńskiej. Według sowieckiej wersji wydarzeń polscy jeńcy wojenni mieli pracować na budowie w okolicach Smoleńska i wpaść w ręce nazistów po zajęciu przez Niemcy tych terenów latem 1941 roku. Tę wersję wydarzeń potwierdziła Komisja Burdenki, która prowadziła swoje obrady w 1944 roku, po odzyskaniu terenów Smoleńska przez Związek Radziecki. Obowiązywała ona w ZSRR do 1990 roku, kiedy to państwowa agencja TASS wystosowała oświadczenie, że za dokonaniem Zbrodni Katyńskiej stoją „Beria, Mierkułow i ich pomocnicy”²

Po oświadczeniu agencji TASS nikt już nie mógł mieć wątpliwości – w Katyniu strzelała NKWD na zlecenie najwyższych władz ZSRR. Jednakże na świecie istnieją ludzie, którzy twierdzą, że Zbrodni Katyńskiej dokonali naziści latem 1941 roku (i wcale nie są to

1 https://pl.wikipedia.org/wiki/Zbrodnia_katy%C5%84ska [dostęp: 04.04. 2021]

2 Oświadczenie agencji TASS nadane w piątek 13 kwietnia 1990 o godz. 14.30, [w:] „Zeszyty Katyńskie” nr 1, Warszawa 1990, s. 196.

nauczyciele historii z czasów PRL). Jednym z nich jest Ilia Polonsky, historyk, dziennikarz i publicysta, autor tekstu pt. *Kto strzelał do polskich oficerów w Katyniu?*³

Analizę tej wypowiedzi pod względem historycznym zaczniemy od początku: „W marcu 1942 r. Mieszkańcy wsi Kozy Góry [Kozielsk] w rejonie smoleńskim poinformowali władze okupacyjne o miejscu zbiorowej mogiły polskich żołnierzy. Polacy pracujący w plutonie konstrukcyjnym odkopali kilka grobów i zgłosili to niemieckiemu dowództwu, ale początkowo zareagowali na tę wiadomość z całkowitą obojętnością.” Nie znamy dokładnej daty, gdy władze niemieckie dowiedziały się po raz pierwszy o istnieniu masowych grobów w Lesie Katyńskim. Najwcześniejsza to październik 1941 roku, ale ta najbardziej udokumentowana to luty 1943 roku.⁴ Więc, jeżeli weźmiemy pod uwagę tę najbardziej prawdopodobną datę odkrycia grobów katyńskich widzimy, że autor dopuszcza się kłamstwa.

Dalej Polonsky pisze: „17 kwietnia rząd RP na uchodźstwie zwrócił się do rządu radzieckiego o wyjaśnienia. Ciekawe, że w tamtym czasie polskie przywództwo nie próbowało winić za wszystko Związku Radzieckiego, ale skupiało się na zbrodniach hitlerowskich Niemiec przeciwko narodowi polskiemu. Jednak ZSRR zerwał stosunki z rządem polskim na uchodźstwie.” Polski rząd na uchodźstwie prowadził dochodzenie, aby ustalić, gdzie znajdują się ci wszyscy jeńcy, jednakże otrzymał odpowiedź, że uciekli do Mandżurii. Było to jednak tylko dochodzenie. Dopiero odkrycie grobów katyńskich dało wyraźne dowody na to, że ZSRR także popełniało zbrodnie ludobójstwa na polskich obywatelach.

„W dniach 28-30 kwietnia 1943 r. do Katynia przybyła międzynarodowa komisja (...) tak naprawdę komisję tworzyli przedstawiciele państw okupowanych przez nazistowskie Niemcy lub utrzymywali z nimi sojusznicze stosunki.” To też jest nieprawda, ponieważ jeden z członków komisji pochodził z neutralnej Szwajcarii.⁵

„5 października 1943 r. powołano specjalną komisję NKWD i NKGB pod przewodnictwem Ludowego Komisarza Bezpieczeństwa Państwa Wsiewołoda Merkulowa i zastępcy Ludowego Komisarza Spraw Wewnętrznych Siergieja Krugłowa. W przeciwieństwie

³ Полонский И., Кто расстрелял в Катynи польских офицеров?(tłum. Kto strzelał do polskich oficerów w Katyniu?), <https://topwar.ru/130811-kto-rasstrelyal-v-katynipolskih-oficerov.html> [dostęp: 05. 04. 2021]. Tłumaczenie: aplikacja Tłumacz Google.

⁴ https://pl.wikipedia.org/wiki/Zbrodnia_katy%C5%84ska [dostęp: 04.04.2021]

⁵ Tamże

do komisji niemieckiej komisja radziecka zajęła się sprawą bardziej szczegółowo, w tym organizacją przesłuchań świadków. Przesłuchano 95 osób.” Ta „komisja”, o której pisze autor artykułu, nigdy nie powstała. Najprawdopodobniej Polonsky ma na myśli działania NKWD, które polegały na m.in. fałszowaniu dowodów, podstawianiu fałszywych świadków i likwidowaniu tych niewygodnych⁶, o czym autor już milczy.

„Choć opinia publiczna na Zachodzie była już w tym czasie dość stronnicza, to jednak epizod z egzekucją polskich oficerów w Katyniu znalazł się w akcie oskarżenia Trybunału Norymberskiego. Oznacza to, że w rzeczywistości uznano odpowiedzialność hitlerowskich Niemiec za popełnienie tej zbrodni.” Tu widać manipulację historią – co prawda Zbrodnia Katyńska znalazła się w akcie oskarżenia podczas Procesów Norymberskich, ale już w ostatecznym wyroku kwestia Zbrodni Katyńskiej została pominięta.⁷

„(...) bardzo ciekawy szczegół - polskich jeńców wojennych zabijano z broni palnej wyprodukowanej w Niemczech. NKWD ZSRR nie użyło takiej broni. Nawet jeśli sowieccy oficerowie bezpieczeństwa mieli do dyspozycji kopie niemieckiej broni, to w żadnym wypadku nie były one w ilości używanej w Katyniu.” Fakt, w Katyniu strzelano z niemieckiej broni (przyznał się do tego gen. Dmitrij Tokariew, od 1938 do 1945 roku szef Obwodowego Zarządu NKWD w Kalininie, jeden z wykonawców Zbrodni Katyńskiej^{8,9}) ale mamy inne źródła niepisane (tak to się fachowo nazywa) na to, że w Katyniu strzelało NKWD: ręce ofiar były związane sznurem produkcji radzieckiej, a niektóre ciała miały rany od bagnetów charakterystycznych dla armii sowieckiej.¹⁰

„Bardziej prawdopodobna wydaje się inna wersja - egzekucje polskich oficerów w obozach pod Smoleńskiem rzeczywiście zostały przeprowadzone, ale wcale nie na taką skalę, o jakiej mówiła propaganda Hitlera. W Związku Radzieckim było wiele obozów, w których przetrzymywano polskich jeńców wojennych, ale nigdzie indziej nie wykonywano masowych egzekucji.” Z tego fragmentu tekstu wynika, że autor nie wie podstawowych rzeczy na temat Zbrodni Katyńskiej – składają się na nią mordy nie tylko w Lesie Katyńskim (tam

6 Natalia Lebediewa: *Komisja specjalna i jej przewodniczący Burdenko*, [w:] *Zeszyty Katyńskie* (nr 23)

7 Dariusz Gabrel, *Historia postępowań w sprawie Zbrodni Katyńskiej*, [w:] *Zbrodnia Katyńska. W kręgu prawdy i kłamstwa*, Warszawa 2010, str. 24

8 *Zeznania Tokariewa „Zeszyty Katyńskie”* (nr 3), Warszawa 1994, str. 22, 23

9 https://pl.wikipedia.org/wiki/Dmitrij_Tokariew [dostęp: 05.04.2021]

10 https://pl.wikipedia.org/wiki/Zbrodnia_katy%C5%84ska [dostęp: 04.04.2021]

rozstrzeliwano jeńców z Kozielska), ale także w Kalininie (dzisiaj Twerze; mordowano tam jeńców z obozów w Starobielsku), Charkowie (tam doszło do zabójstwa ludzi przetrzymywanych w obozie w Ostaszkowie), Kijowie (tam rozstrzeliwano ludzi z tzw. Listy ukraińskiej) i Mińsku (z kolei tam mordowano ludzi z tzw. Listy białoruskiej).

„Co mogło zmusić radzieckie dowództwo do zorganizowania egzekucji 12 tysięcy polskich jeńców wojennych w rejonie smoleńskim? Nie sposób odpowiedzieć na to pytanie.” Prawdą jest to, że motywy Zbrodni Katyńskiej nie są znane, ale badacze wysnuwają hipotezy (więc w gruncie rzeczy starają się odpowiedzieć na pytanie zadane przez autora) na ten temat: jedną z hipotez jest chęć zemsty za wojnę polsko – bolszewicką¹¹, inną: chęć pozbawienia narodu polskiego warstwy przywódczej, aby uniemożliwić odrodzenie się państwa polskiego¹²

„Jako «naszą odpowiedź dla Warszawy» można by poruszyć temat losów radzieckich jeńców wojennych w Polsce, których w 1920 roku było ponad 40 tysięcy osób. Jednak nikt nie zajmuje się tym problemem.” Widoczny jest tutaj bardzo często występujący sposób na „usprawiedliwienie się” strony rosyjskiej zapoczątkowany już przez Gorbaczowa, mianowicie Anty – Katyń. Jest to próba powiązania Zbrodni Katyńskiej z wysoką śmiertelnością wśród jeńców wojennych z okresu wojny polsko – bolszewickiej 1920. Kłam głaszającym Anty - Katyń zadaje fakt, że owa wysoka śmiertelność była wywołana epidemiami chorób zakaźnych (m.in. tyfusu) w obozach jenieckich, które to z kolei zostały spowodowane przepętnieniem w obozach oraz trudną sytuacją II RP w tym momencie. Mamy dowody na to, że władze polskie starały się walczyć z epidemią - na przykład epidemiolog prof. Feliks Przesmycki w sześć tygodni poradził sobie z epidemią cholery, szalejącą w obozie w Strzałkowie. Według innego epidemiologa - prof. Andrzeja Zielińskiego - odnalezione pamiętniki Przesmyckiego obalają tezę o celowym zaniechaniu zwalczania epidemii przez władze polskie.¹³

Ze wszystkich omówionych przykładów możemy wywnioskować, że Polonsky nie posługuje się źródłami, które zna współczesna historia. Ponadto wybiera sobie „wygodne”

11 Wojciech Materski: *Katyń – motywy i przebieg zbrodni (pytania, wątpliwości)*, [w:] *Zeszyty Katyńskie* (nr 12), Warszawa 2000, s. 30

12 Witold Kulesza: *Zbrodnia Katyńska jako akt ludobójstwa (geneza pojęcia)*, [w:] *Zbrodnia Katyńska. W kręgu prawdy i kłamstwa*, Warszawa 2010, s.56

13 [https://pl.wikipedia.org/wiki/Je%C5%84cy_sowieccy_w_niewoli_polskiej_\(1919%E2%80%931921\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Je%C5%84cy_sowieccy_w_niewoli_polskiej_(1919%E2%80%931921)) [dostęp:04.04.2021]

fakty z przeszłości i je bierze pod uwagę w artykule, a te „niewygodne” po prostu pomija. Stosuje też manipulację (patrz: Anty – Katyń). Tym samym kwestionuje siebie jako rzetelnego i etycznego dziennikarza – rzetelny i etyczny dziennikarz bowiem powinien pisać zgodnie z prawdą i być obiektywny, a artykuł *Kto strzelał do polskich oficerów w Katyniu?*, jak i sam autor zaprzeczają temu postulatowi.

Literatura podmiotu:

Полонский И., Кто расстрелял в Катynи польских офицеров?(tłum. Kto strzelał do polskich oficerów w Katyniu?), <https://topwar.ru/130811-kto-rasstrelyal-v-katynipolskih-oficerov.html> [dostęp: 05. 04. 2021].

Literatura przedmiotu:

1. Dmitrij Tokariew, https://pl.wikipedia.org/wiki/Dmitrij_Tokariew [dostęp: 05.04.2021]
2. Jeńcy sowieccy w niewoli polskiej (1919 1921), [https://pl.wikipedia.org/wiki/Je%C5%84cy_sowieccy_w_niewoli_polskiej_\(1919%E2%80%931921\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Je%C5%84cy_sowieccy_w_niewoli_polskiej_(1919%E2%80%931921)) [dostęp:04.04.2021]
3. Kalbarczyk S., *Zbrodnia Katyńska w centrum prawdy i kłamstwa*, Warszawa 2010.
4. Lebediewa N.: *Komisja specjalna i jej przewodniczący Burdenko*, [w:] *Zeszyty Katyńskie* (nr 23)
5. Materski W.: *Katyń – motywy i przebieg zbrodni (pytania, wątpliwości)*, [w:] *Zeszyty Katyńskie* (nr 12), Warszawa 2000.
6. Oświadczenie agencji TASS nadane w piątek 13 kwietnia 1990 o godz. 14.30, [w:] „Zeszyty Katyńskie” nr 1, Warszawa 1990,
7. Zbrodnia Katyńska, https://pl.wikipedia.org/wiki/Zbrodnia_katy%C5%84ska [dostęp: 04.04.2021]
8. *Zeznanie Tokariewa „Zeszyty Katyńskie”* (nr 3), Warszawa 1994.